

Діана Вінн Джонс

«Мандрівний замок Хаула».

Технічні досягнення ХХІ століття підштовхують нас до думки, що нарешті казка стала реальністю. Але казкові події і казкові персонажі, захоплюючи своєю фантазією, примушують не також розмірковувати про Добро і Зло, про їх одвічну боротьбу. Та й сама казка потрібна, щоб люди все ж таки зрозуміли: у цій боротьбі сторонніх немає, і людство існуватиме доти, допоки Добро перемагає Зло. Тому навіть наукова фантастика поступилася своєю першістю серед жанрів фантастичної літератури. Дедалі більше читачів, маленьких і дорослих, починають цікавитися жанром фентезі. Наріжним каменем цього жанру є здатність людини до необмеженої фантазії, творення чарівного світу з власною історією, яка обов'язково заснована на вирішенні моральних проблем.

Колись давно, 16 серпня 1934 р. у старій добрій Англії народилася дівчинка. Її назвали Діана. Батьки дівчинки, Марджорі та Річард Джонси, були вчителями. Почалася страшна світова війна. Сім'я переїжджала, ховаючись від бомбардувань. І тільки у 1943 р. оселилися у графстві Ессекс в місті Такстед. Саме там і минуло дитинство Діани та двох її сестричок: Урсули та Ізабель. Головним захопленням дівчаток було читання. Тому після закінчення школи Діана вступає до коледжу св. Анни при університеті Оксфорд. Там вона вивчила тонкощі рідної англійської мови. Слухала лекції всесвітньо відомих письменників К. С. Льюїса та Джона Р. Р. Толкіна. Закінчила навчання у 1956 р., вийшла заміж за Джона Барроу, який був фахівцем з середньовічної літератури. В сім'ї народилося трійко синочків: Річард, Майкл та Колін. Саме для них і почала писати Діана. Перша її книжка з'явилася у 1970 р., а загалом у творчому доробку письменниці їх понад 40. Перекладені вони 17-ма мовами. Особливою популярністю користуються цикл «Світи Крестомансі», роман «Мандрівний замок Хаула» екранізований 2004 року відомим японським режисером аніме Хаяо Міядзакі, і його своєрідне продовження – історію про літаючий повітряний замок. У ній ми познайомимося з юнаком Абдулою, який на східному базарі торгував килимами. А що грошей багато не мав, то й мешкав у своєму торговельному наметі. Жив, працював. А частіше просто будував повітряні замки: мріяв про красуню-принцесу та й гадки не мав, що одного дня справжніми стануть принцеса і батько її султан, маг із пляшки і грізні демони та багато іншого. Якось йому до рук потрапив справжній скарб – килим-літак, який переносить його до красуні-принцеси. Юнак закохується в принцесу, однак його кохану викрадає грізний див, а на самого Абдуллу починають полювання слуги султана. Карколомні пригоди Абдулли до останньої сторінки тримають у напрузі. Усе ніби справжнє – але не зовсім. Адже в цій казці і килим-літак – не килим, і маг – не маг, та і злодії – радше ангели. Як це може бути? Дуже просто, якщо за справу береться Діана Вінн Джонс.

А на читачів чекають приємні несподіванки і зустрічі з героями попередньої книги Діани Вінн Джонс «Мандрівний замок Хаула», зокрема із Софі, чарівником Хаулом і вогняним демоном Кальцифером.

На жаль, 26 березня 2011 р. Діан Вінн Джонс після тяжкої хвороби не стало. Але залишилися її книги.

Роман входить до казкового циклу «Замок»: «Мандрівний замок Хаула», «Повітряний замок» «Будинок ста доріг» («Будинок з характером»). Причина створення викладена у присвяті.

У тексті казки є посилання на інші відомі твори, зв'язки з ними. Хаул іронізує з черепа, героя п'єси Шекспіра, про бідного Йорика. Відомий вірш Джона Донна стає відьминим закляттям, за ним вибудовується частина сюжету казки. Розширені назви розділів наче запозичені із твору Астрід Ліндгрєн з оповідок про Пеппі-Довгупанчоу. Не втрималась авторка від паралелі з «Алісою в країні Чудес», себто одного з персонажів Керолла, Божевільного Капелюшника, порівняння з яким в'їдливо дозволяє собі Хаул на адресу Софі. Образ опудала трохи схожий на героя казки Френка Баума «Чарівник з країни Оз». Книжка також наштовхує на ще одну згадку про «Володара перснів», назвою «Рівенделл».

Чим казка не схожа на казку?

Діана Вінн Джонс неухильно перетрушує всі казкові стереотипи. По-перше, головна дійова особа, Софі Хаттер, - найстарша з трьох сестер. Вона не бідна, мачуха її любить, і про принца Софі не мріє. Згаданий замок ніяк не родич хатинці на курячих ніжках. Замок чарівника Хаула механічний, і з його веж пихкає чорнющий дим, в якому замість електрики головною енергією є водяна пара. Відтак нічого дивного, що в книжці зачарована Софі постає в образі сварливої старої, силу замкові надає демон Кальцифер, а сам злий чарівник Хаул має родичів у сучасній Британії. У творі також присутній розлогий процес опису процесу пересування в семимильних чоботах із зазначенням усіх незручностей такого ходіння. Додайте вигадливий мелодраматичний сюжет із детективною лінією – й отримаєте книгу, цікаву дітям будь-якого віку.

У романі «Мандрівний Замок Хаула» одночасно співіснують декілька паралельних світів, у яких вільно рухаються мешканці Мандрівного Замку чарівника Хаула. За допомогою дверної ручки, яка повертається в різних напрямках, позначених кольорами, можна швидко переміщатися в просторово-часових площинах.

Основна дія роману відбувається у місті Маркет-Чіппінгу. Головна героїня Софі Хаттер є дуже доброю та працюютою дівчиною. Після смерті матері батько одружився вдруге. Але мачуха виявилася доброю жінкою. Фанні народила в новому шлюбі доньку Марту, яку сестри приймають як рідну сестру у своє тепле сімейне коло. Всі три сестри не ворогують, а дружать між собою. Після смерті батька Фанні вирішила відправити дівчаток навчатися різних ремесел: Марту віддали на навчання до чаклунки Аннабель Ферфакс, Летті – до кондитерської, а Софі залишилася працювати в крамниці

дамських капелюшків, що утримувала її мачуха Фанні. Дівчата мусять самі заробляти собі на життя, боротися зі скрутою та самотністю. І разом з тим довкола них панує чарівна атмосфера. Господар Мандрівного Замку Хаул створив чимало легенд про себе і свій будинок. Так, у місті люди вірили, що ніби Хаул закохує в себе дівчат, заманує їх у замок, а потім «з'їдає» їхні серця. На Софі розгнівалася Відьма Пустирищ, перетворивши її на стару жінку. Не знаючи, як зняти прокляття злої чаклунки, Софі вирушає до Мандрівного Замку, маючи надію на диво. Хаул кидає всі свої сили на знищення злої чаклунки й перемагає її. А разом із Софі вони перемагають і вогняного демона. Софі ж рятує життя Хаула.

Роман має щасливий фінал. Справжня любов долає чаклунство. Усі сестри знаходять щасливе кохання.

- Чи можна сказати, що цей твір має риси детективу?

<i>Казкові елементи</i>	<i>Елементи детективу</i>
Перетворення Софі на бабусю; Літаючий замок; Демон вогню; Закляття; Три випробування героїні; Чарівники та відьми; Перехід через портали в інші виміри; Семимильні чоботи; Шапка-невидимка; Чарівний плащ тощо.	Пошуки Софі засобів зняття з неї прокляття; Розгадування загадок та таємниць угоди Кальцифера з Хаулом за допомогою спостереження та умовисновків; Пошуки зниклих персонажів; Розгадування загадки Софі чарівником Хаулом.

Порівняйте традиційні елементи казки та казку Діани Вінн Джонс.

<i>Традиційна казка</i>	<i>Казка Діани Вінн Джонс</i>
Найбезталанніша третя наймолодша дитина.	Неабияке безталання – народитися найстаршим із трьох дітей.
Справжній герой найчастіше з бідної сім'ї.	Батьки Софі Хаттер біли цілком заможними.
Мачуха любить своїх доньок, а пасербиць усіляко принижує.	Мачуха любить пасербиць і нікого з них не виділяє.
Наявні зла відьма та добрий чарівник або фея.	Лиха відьма та бездушний чарівник, що викрадає душі та серця юних дівчат.
Герої діють у вигаданому світі.	Герої належать водночас і казковому світові й чарівному теж, що тісно пов'язані між собою. Існує паралельно кілька світів.